List 20.

NOVICE

Tečaj XXXIV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 17. maja 1876.

Obseg: Razglas državnih podpor za l. 1876. — Razpis štipendije za učenca na kmetijski šoli „Francisco-Josefinum“ v Mödlingu in pa razpis štipendije za vino- in sadjorejsko šolo v Klosterneuburgu. — Iz poročila o delovanji in konečnem računu prve Kranjske sirarske družbe „Bitnje“ v Bohinju. (Konec.) — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dal.) — Zakaj kmetijstvo čedalje bolj peša? — Zlajšana mlatilnica — Gospodarske novice. — Deželni zbori. — Mnogovrstne novice. — Shod v Berolinu. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas.

Sl. ministerstvo kmetijstva je za letošnje leto družbi kmetijski v povzdigo kmetijstva na Kranjskem podelilo sledeče podpore:

1. Za vrte ljudskih šol,
2. za napravo vodnjakov,
3. za ustanovitev sirarskih družeb, in
4. za razdelitev Ukviških ovác.

Šolskim vrtom, katerim je krajni šolski svèt že zemljišče oskrbel, se bo dalo nekoliko denarne podpore ali za to, da se to zemljišče za šolski vrt pripravno naredi in obdela, ali za to, da se ogradi z živo mejo iz velikega trnovca, gabra ali smrek; dala se bodo pa tudi iz podpore sadna ali murbova drevesa in pa divjaki, ali pa zbirka vrtnarskega orodja; se vé da enemu to, drugemu drugo po veči potrebi.

Naprava vodnjakov se bode podpirala v tacih krajih, kateri dokazano trpijo pomankanja vode za živino in ljudí.

Polajšati sirarskim družbam ustanovitev se bode dalo nekoliko podpore takim združbam, ki se na novo ustanové.

Ovčarjem se bosta brezplačno dala sparoma oven in ovca imenitnega Ukviškega (Koroškega) plemena.

Zadnji čas prošinj za eno ali drugo navedenih podpor je odločen do 1. avgusta (vel. srpana) in sicer tako-le:

Za podporo šolskih vrtov mora prošnjo narediti krajni šolski svèt in dokazati potrebo tega, za česar prosi;

prošnjo za vodnjake mora vložiti županstvo občine, popisati in dokazati potrebo vodnjaka, in koliko počez bode stala cela naprava;

prošnjo za podporo sirarske družbe mora narediti prvomestnik na novo se ustanovljajoče sirarske družbe;

prošnjo za ovce vloží prošnjik sam, z dokazom, da on že redí ovce in da je kraj njegov pripraven za ovčjo rejo.

Prošnje vseh imenovanih 4 vrst mora pa potrditi s podpisom svojim tudi predstojnik tiste kmetijske podružnice, v kateri prošnjik stanuje. Na prošnje, ki niso tako narejene in potrjene, se ne bode oziralo.

V obče omenimo, da subvencijski odbor ni dobil tolike zaloge, da bi se mogla vslišati vsaka prošnja, zato se bode dala podpora temu, ki je bolj potrebuje memo druzih.

Vse prošnje se pošiljajo podpisanemu odboru.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 10. maja 1876.

Razpis štipendije
za učenca na kmetijski šoli „Francisco-Josefinum“ v Mödlingu nad Dunajem.

C. k. ministerstvo kmetijstva je za prihodnje šolsko leto, ki se začne v jeseni t. l. in traja 3 leta, razpisalo eno štipendijo z 250 gold. Prošnjiki za to štipendijo morajo izkazati, da so 1) vsaj 16 let stari, 2) da so njihovi stariši ali varuhi zadovoljni, da v to šolo stopijo, 3) da imajo študije spodnje gimnazije ali realke, in 4) da imajo nekoliko pojma o kmetijstvu. Prošnje se z dotičnimi spričali imajo zadnji čas do 1. avgusta t. l. pri vodstvu gori omenjene šole vložiti.

Razpis štipendije
za vino- in sadjerejsko šolo v Klosterneuburgu.

Namen štipendije vino- in sadjerejske šole Klosterneuburške je, da se izuči v njej za podučevanje v vinoreji in kletarstvu sposoben učitelj. Ta štipendija znaša 500 gold. za dveletno šolo. Kdor jo dobiti želí, se mora izkazati, da je vsaj srednjo kmetijsko šolo dobro dovršil, in pa z reverzom zavezati se, da po dovršeni Klosterneuburški šoli se bode najmanj 5 let dal porabiti za učitelja vinoreje v našem cesarstvu, če pa pred dovršenem dveletnem tečaji Klosterneuburško šolo zapustí, da povrne denar, ki ga je za to štipendijo že potegnil. Prošnje za to štipendijo, adresirane na c. k. ministerstvo kmetijstva, se imajo zadnji čas do 20. julija t. l. poslati vodstvu imenovane šole (Direction der k. k. oenologischen und pomologischen Lehranstalt in Klosterneuburg).

Kdor še kaj več želí izvedeti o tej zadevi, naj se obrne do navedenega vodstva.

Iz poročila

o delovanji in konečnem računu prve Kranjske sirarske družbe „Bitnje“ v Bohinju

gledé na sirarsko dôbo od 25. maja do 6. okt. 1875.

(Konec.)

Družbeni zapisnik kaže, da poprek na dan se je podelovalo 251·$_{06}$ bokalov mleka, naredilo pa 58·$_{6}$ funtov sira in 30·$_{57}$ funtov skute.

Na 40 bokalov ali 100 funtov mleka je prišlo tedaj 9·$_{32}$ funtov mastnega sira in 4·$_{87}$ funtov skute, stroškov pa 33·$_{03}$ krajc., tedaj okoli $^{1}/_{3}$ kr. na 1 bokal.

1 funt sira pride poprečno po 32·$_{16}$ krajc. brez vštetih stroškov vsega delovanja, 28·$_{22}$ krajc., ako se edino le na sir vsi prej povedani stroški (279 gold. 93 kr.) navalijo, kar pa ne bi bilo pravično, vsaj je sirar tudi za izdelovanje skute bil plačan.

Če pomislimo, da se taka dobra mastna skuta sploh po 20 krajc. funt prodá in je po tem kupu za 4128 funtov skute 825 gold. 60 krajc. v poštev vzetih, tedaj potem pride 1 bokal mleka:

a) ako bi nič stroškov ne bilo, in bi se vštela denarna vrednost skute, na 10·$_{04}$ krajc.;

b) ako se vštejejo vsi stroški in je pridjana, kakor prej, skutna vrednost, na 9.$_{21}$ krajc.;

c) ako se v poštev vzamejo vsi stroški, skutna vrednost pa ni všteta, na 6·$_{78}$ kr., tedaj se je po tem poslednjem znesku malo manj kot po 7 krajc. udom bokal mleka plačeval, ker v njem ni zapopadena vrednost skute, katero so prej že v naturi prejeli.

Tisti, ki mleko po 10 krajc. bokal prodaja, nima res z mlekom nobenih stroškov več, al z njim tudi vse oddá: maslo, sir, skuto in siratko; mi pa 9·$_{21}$ krajc. za bokal tudi prav čistih dobimo, tako, da so stroški že vsi odtrgani, in je zraven še to dobro ter smo prav hvaležni svojemu predniku, da je kar največ moč nam udom samem zaslužiti dal, da je tako tega denarja, ki se za stroške šteje, veliko tudi koj med nami ostalo, katerega smo zraven tega, kar smo zdaj pri računu za mleko dobili, posebej že prej kot zaslužek potegnili. Zraven teh čistih 9·$_{20}$ kr. za bokal nam vendar ostane še vsa siratka, katero za rejo prešičev prav dobro porabimo.

In ravno to je med drugim preblagi namen mlekarskih družeb, da malemu posestniku priliko dajejo, s svojo mrvico mleka vendar tudi lepšega izdelka in večega denarnega zneska deležnemu postati.

900 krav se je letos molzlo v spodnji Bohinjski dolini. Tedaj je v sami Bistriški srenji samega priboljška, če ga le po 9 gld. na eno kravo računamo, prišlo 8100 gold.

Poglavitna Bohinjska živinoreja pa je še v zgornji dolini, v srenji Srednjavas. Ni mi sicer natanko znano število ondotnih krav; brez skrbi pa jih, ako jih je v spodnji dolini, kakor dobro vem, letos 900 bilo, na zgornjo dolino s Koprivnikom in Gorjušami vred šteti smem 1400, od katerih bi edino le priboljšek, ki nam je po sirarstvu na ponudbo, znašal 12.600 gold.

Ako bi tedaj vsi živinorejci Bohinjski le skozi 135 dni na leto po združevanji svojo mlekarijo vsaj toliko zboljšali, kakor letos Bitenjska družba, koliko bi pač ves Bohinj več bil vreden, ker bi tako njegov kravji kapital više od 20.000 gold. vsako leto veče obresti donašal memo zdaj.

Bohinjci predragi! 20.000 gold. na leto več! Strmimo nad ogromno številko, sezimo po njej, skusimo z združeno močjo jo doseči!

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta

vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca maja.

Dné	Leta	
6.	1816.	Prvi ukaz Ruskega cara Aleksandra I. za oproščenje kmetov v Estoniji iz sužnosti grajščakov.
6.	1856.	so se ustanovile na Francoskem premije za izvrstna kmetijska posestva.
7.	1859.	je umrl v Berolinu Aleksander pl. Humboldt, najslavniši naravoslovec vseh časov.
8.	1794.	so v Parizu ob glavo djali A. L. Lavoisier-a, slavnega naravoslovca, ki je iznajdel kislogaz in ustanovil znanstveno kemijo.
8.	1803.	se je rodil v Darmstadt-u Justus Liebig, sin trgovca, dedič Lavoisier-a, veliki učenjak kmetijstva.
9.	1857.	se je obhajala 50letnica Dunajske kmetijske družbe z veliko kmetijsko razstavo v cesarskem vrtu „Augarten“.
9.	1860.	je bila v Hundisburgu na Nemškem prva dražba plemenske živine, ki jo je tje iz Angleškega pripeljal Herman pl. Nathusius.
10.	1600.	se je oklicala v Škociji postava, po kateri so vsi konji, ki posihmal niso na pašnikih bili, zapadli vladi.
11.	1855.	je oklical Sicilijanski kralj Ferdinand II. obširno postavo za zboljševanje močvirnih zemljišč.
11.	1859.	umrl nadvojvoda Ivan Avstrijski v Gradcu (rojen 30. januarija 1782), neutrudljivi pospeševalec kmetijstva vseh dežel, v katerih je pokrovitelj kmetijskih družeb bil, še posebno pa Štajerske dežele. Imé njegovo ostane nepozabljivo kmetovalcem v Avstriji.

(Dalje prihodnjič.)

Zakaj kmetijstvo čedalje bolj peša?

Od nekdaj so že umni in previdni možje kmetijstvo visoko častili, ker spoznali so, da kmetijstvo je eno prvih in najpotrebnejših opravil na zemlji, da se ohrani družba človeška. In res! kaj druzega bila bi naša zemlja kakor puščava, ako bi ne bila obdelana! Žalostne izglede tega vidimo pri divjakih.

Ker je tedaj kmetijstvo tako neobhodno potrebno, da brez njega moral bi ves človeški rod propasti, misliti bi se smelo, da se kmetijstvo od vseh strani podpira in kmetu vse krepko na roke gre; al z žalostjo moram reči, da temu ni tako. Vidi se marveč, da se od vseh strani hudo tlači.

Da je to resnično, hočem dokazati z nekolikimi izgledi.

Oglejmo si najprej nekoliko novo vojaško postavo. Koliko potov in stroškov mora kmet pri nabiranji vojakov imeti, predno svojega edinega sina oprosti vojaščine, ki ga vendar tako krvavo doma pri delu potrebuje, da brez njega mu ni mogoče zemljišča svojega redno obdelavati; a vendar se večkrat primeri, da nazadnje vse nič ne pomaga. Postava ukazuje: vojak mora biti! In tako ubogi kmet trpi dvojno škodo: denarja je potrosil hodé od Poncija do Pilata, sina pa vendar ni domá pri delu obdržal. Ali bi ne bilo bolj

pravično in za kmetijstvo koristno, ko bi se postava tako prenaredila, da vsak posestnik, čegar zemljišče 5 oralov meri, si obdrži enega sina za dom, katerega si sam za najbolj sposobnega izbere, vsi drugi naj se pa kličejo k vojaški nabiri. Ker kmet je steber blagogostanja našega cesarstva, ne pa vojak, bi tedaj kmetijstvo vendar zaslužilo posebne milosti.

Pa stopimo dalje k drugemu vzroku, kjer kmet trpí škodo. Kakor je znano, so posli, hlapci in dekle, v svoji mezdi veliko dražji postali, pa še celó težko jih je dobiti, in zakaj? — najbolj zato, ker se dandanes hoče že vsak „na hlače“ ženiti. Ko se hlapec malo službe naveliča, pa mu ženitev v glavo rine, mislečemu, da bode oženjen lože živel. Al kmalu postane mu zakon gorjé! Z babo pridejo otroci v hišo in revščina nastane, da se Bogu usmili. Ker nima s čim živeti, hajdi beraško palico v roke! In če taki ljudje zbolijo, pridejo občini na glavo, da mora za nje skrbeti, katera pa se ni vprašala, ali dovoli ženitev ali ne? Da bi občinsko predstojništvo po svoji previdnosti takim osebam smelo ženitev odreči, tega ne prepušča postava; tu mora biti vsak „svoboden“! Namesti občine mu pa deželni odbor dá dovoljenje oklica; in če ga fajmošter ne bi hotel poročiti, ga pa župan ali okrajni glavar poroča, tako, da poroka „cigu migu“ mora biti na vsako vižo! — Iz tega je razvidno, kakošne baže so pač morali tisti poslanci biti, ki so to postavo nam naredili. Še mi je v spominu obravnava te postave v deželnem zboru Kranjskem, ko je g. dr. Bleiweis s krepko besedo se ustavljal zoper to, da brez dovoljenja županstva se sme vsak berač ženiti; al véliki „svobodnjak“ grof Anton Auersperg mu je nasprotoval, in takrat je nemčurska večina deželnega zbora Kranjskega sklenila nesrečno postavo, ki brez konca in kraja dela beraštva po deželi, za katero se bogatin Auersperg prav nič ne briga.

Resnica je tudi, kar je gosp. dr. Poklukar v letošnjem deželnem zboru objavil, kako neusmiljeno se pri kmetu davki iztirjujejo. Komaj preteče mesec dni po zapadlem četrtletnem obroku, ko ni še vse plačano, takoj gospod berič od davkarja pozdravljenje prinese: „če ne plačaš, ti bomo pa kravico prodali“; ali pa vojak na sekucijo pride, kakor se je lansko leto v jeseni pri nas godilo. Kaj pa še le potem, če kmet leto in dan dolžan ostane? zdaj je pa še le joj in prejoj; na dom strašna armada prikorači; davkarski uradnik z gospod beričem in žandarji pridejo nad kmeta kakor nad kakega največega hudodelnika, da človek res jame premišljevati, kaj neki hudega je kmet storil, saj vselej plača, kolikor more. In mar mislite, da zastonj hodijo taki gosti okoli hiše? Nikakor ne, vselej je treba še kaj za pot jim plačati.

Zares žalostno je slišati, kako teden za tednom gré grunt za gruntom na kant, in kako neusmiljeno se zemljišča razkosujejo, prav tako, kakor dela mesar v mesnici z volom. In zakaj vse to? Mnogi kmeta dolžijo, da ne zna prav gospodariti, da se nič novega in boljšega ne poprime, ampak da vedno le drži se starega kopita; zopet drugi mu očitajo, da v krčmi večkrat predolgo sedi in denar zapravlja. — Nočem tajiti, da o tem očitanji bi ne bilo nekoliko resnice. Al poglavitni vzrok ni. Če kmeta dolžite, da se prerad starega kopita drži, zakaj pa grajščaka ne vidite, ki ne za mazinec bolje ne gospodari? Če kmetu očitate, da ga včasih polič preveč spije, pomislite, da ga v to mnogokrat prižene misel, da bi po tem na svoje velike nadloge pozabil. Kdor kmetijske razmere prav pozná, bo sodil vse drugače, in našel bode, da presilni davki so tisti črv, ki kmetijam korenino spodjeda, da jih toiko vsahne. Marsikdo bi bil še dober gospodar, pa kako? V eni roki nič, v drugi pa tudi nič; kar pa strži, še za davke ni zadosti. Nikar pa ne mislite, da govorim samo od zemljiškega in hišnega davka. Ne, ne! Kje so pa odstotni in štempeljski davki, in pa druge naklade, ki jih je ravno tako treba plačati, kakor cesarski davek. Če Bog včasih dá malo boljšo letino, da kaj od davkov in drugih stroškov ostane, pa za njimi pride sedem slabih let enako sedmerim kumernim Egiptovskim kravam, ki so prvih 7 debelih požrle.

(Kon. prih.)

Zlajšana mlatilnica.

Gospodar Miha Lakota iz Dovjega (Lengenfeld) na Gorenskem nam piše, da je lansko leto v Ljubljani kupljeno mlatilnico, katera 4 ljudí potrebuje, da jo gonijo, tako zboljšal, da to délo zdaj en sam človek opravi. Naredil je namreč pri kupljeni mlatilnici posebno mašinerijo, ki stane tako malo denarja, da se že v enem letu izplača. Gosp. Lakota nam je sicer svojo napravo popisal; al ker pri mašinah tudi najbolji popis brez podobe ne razjasni stvari dovolj, podoba pa mora prav natanko narisana biti, zato naznanimo gospodarjem, ki imajo mlatilnice, pri katerih se 4 delavci potrebujejo, naj gredó to znajdbo ogledat na Dovje (hiš. št. 18.). Vsaj je tolika zlajšava mlatve vredna poti na Gorensko. Marljivi gospodar Lakota je dobrote svoje znajdbe tako gotov, da poslano nam pismo tako-le začenja: „No! — se bo tam pa tam kdo namuzal — je pa že zopet kaj neumnega v „Novicah“; al jaz rečem, da to pač ni neumno, če kdo kaj naredí, da en sam to lahko opravi, kar so poprej 4 delavci težko opravljali.“

Gospodarske novice.

* *Uravnava zemljiškega davka po novi postavi na Českem* leze tako po polževo naprej, da se nikakor ne previdi, kedaj bo celo delo dognano. Vcenitev počasi napreduje, mercev manjka; po vcenitvi pridejo reklamacije proti vcenitvam, potem obravnava centralne komisije; ta bode marsikak operat pahnila deželnim ali pa okrajnim komisijam nazaj; potem nastopi še le ustanovitev skupne kvote zemljiškega davka, in konečno potrditev po državnem zboru. To bode menda leta in leta trajalo, in takratne razmere utegnejo vse drugačne biti, kakor so bile leta 1869, ko se je podlaga novi postavi stavila.

* *Lubadar* (črv) je od 1873 do 1875. leta pokončal po Českih gozdih 1 milijon 154.904 sežnjev lesá. Šele potem, ko so omajili skorjo drevesom, ki jih je vihar po tleh vrgel, in sežgali to skorjo in steljo po gozdih, so ustavili dalje pokončevanje lesa.

* *V doljni Avstriji so letos gosenice* silno veliko škodo naredile sadnim drevesom. Dopisnik v „Oesterr. landw. Wochbl.“ toži, da ondašnji gospodarji zanemarjajo dotično postavo tako, kakor da bi je ne bilo. — Po takem je taka tudi drugod, kakor pri nas. Mi nikakor ne zagovarjamo s tem nemarnosti naših ljudí; al kričače, ki vpijejo, da pri nas je vse slabo, drugje pa vse dobro, bi vendar z ozirom na gori omenjeni dopis opomnili: naj gredó tudi v nemško doljno Avstrijo gosenice obirat! — Isti dopisnik toži, da vinska kupčija je ondi popolnoma mrtva, tako, da vinorejci so prisiljeni sami svoje vino na drobno točiti, da se nekoliko izmotajo iz denarne zadrege.

* *Deželna komisija za povzdigo konjereje* na Štajarskem kupuje po naukazu ministerstva kmetijstva 3- do 7letne žebce težkega plemena.

*

Deželni zbori.

Deželni zbor Kranjski.

Debata o premembi občinske postave gledé tega, ali naj se naredijo občine velike ali male.

V 13. seji je dr. Poklukar poročal v imenu dotičnega odseka o zadevah občinske postave. Deželni odbor je poročal namreč, da prememba te postave je odvisna od prestrojitve politične uprave sploh, da pa se v tem obziru ni še nič učinilo niti od strani državnega zbora, niti od vlade.

Pretresovaje to poročilo, navaja dr. Poklukar, se je v odseku pokazalo dvojno mnenje; manjšina odsekova je za to, naj se deželna postava od leta 1869 izvrši, to je, da se osnovajo velike občine (srenje); večina pa temu ni pritrdila in sicer zarad tega ne, ker se je dotična enketna komisija lanskega leta, pri kateri je bil zastopan tudi ves deželni zbor, izrekla zoper ono silo, ki jo normira postava od leta 1869, in zagovarjala to, naj se občinam na prosto voljo dá, ali se hočejo zložiti v veče občine ali manje po svoji potrebi; naslonjena na enketni sklep predlaga odsekova večina, naj se deželno-odborno poročilo vzame na znanje.

Temu nasproti pa je vitez Langer, kot poročevalec odsekove manjšine, predlagal, naj se deželnemu odboru nalaga, izvršiti postavo od dne 2. januarija leta 1869, to je, ustanoviti velike občine. — Ta predlog je podpiral vladni zastopnik vitez Widmann dostavši, da se ne dá bolje dokazati, ali bo nameravana postava zarad velikih občin res slaba, kakor s tem, da se izvrši; potem bo skušnja sodila.

Dr. Bleiweis temu ugovarja in pravi: Oba gg. predgovornika sta povdarjala, da se sklep deželnega zbora od leta 1869 mora izvršiti. Vitez Langer je rekel, da dosedanja stagnacija ne more dalje trajati, in g. vladni zastopnik je dostavil, ako se bo pokazalo, da nova občinska postava ne veljá, se bode pa predrugačila. Al to sredstvo večnih poskušinj zdi se meni zeló nevarno. Gospôda moja! občina se je takrat, ko smo 1848 prvikrat zagledali zarijo ustave, razglasila za fundament ustavnega življenja; takrat se je reklo: „svobodna občina je podlaga svobodne države“. Če tedaj se na uni strani v eno mer liberalizem zagovarja, bi moralo to tudi za občine veljati. Al zdaj se ravno od une liberalne strani slišijo glasovi, naj se občine zložé s silo, to je, zoper voljo ljudstva našega, ki je mnogokrat odločno izreklo, da ne mara za velike občine, ki imajo po 3000 in še več duš. Tudi mi smo prejšnji čas bili za velike občine, ker smo mislili, da bodo lože zmagale svoj posel. Al dandanes se ne dá prezirati, da imajo naše sedanje občine že toliko opravka, da ga ne morejo zmagati, sedaj naj bi pa dobile še celi uradi, „ganze Aemter“, in nalagalo naj bi se jim še veče breme! Če se stvar le teoretično pogleda, se res misli, da velike občine bodo častite korporacije z veliko pisarnico itd., ki bodo zmôgle tudi veče pôsle. Al če pomislimo, kolikošni stroški so s to častitljivostjo združeni, ne bomo se čudili, da je nastal velik strah po deželi, ko je počil glas, da bomo napravili velike občine. In to je bil vzrok, da se je v posvetovanje sklicala enketna komisija. Ko pa so v ta zbor prišli iz vseh krajev naše dežele zaupni možje, in so bili tudi okrajni glavarji tukaj, izreklo se je, da postava v smislu velikih občin ni izpeljiva. Zato, gospoda moja! nismo se lotili kar hitro dela velikih občin. Če se zmirom povdarja, občinam naj se dá samouprava, avtonomija, držimo se je, pa ne začnimo avtonomije s tem, da jo pokopljemo, kajti če še tolike svobode nimajo občine, da bi se same po svoji volji zložile, potem je avtonomija prazna fraza in druzega nič. Meni bi se tedaj zeló nevarno zdelo, ako bi predlog manjšine obveljal. Zaradi tega pa ne bo naša dežela nikakoršne škode trpela, če ne bomo že jutri te premembe vpeljali, kajti predrugačenje politične uprave, to je tista stvar, ki se mora poprej dognati. Pri enketni komisiji povdarjalo se je, da v ozki zvezi je nova ustanova občin s predrugačenjem politične uprave, ta pa čaka še rešitve, in glas se je raznesel, da minister notranjih oprav sam čuti potrebo te prenaredbe, a danes je še ni. Čakajmo tedaj, kaj se bo sklenilo na Dunaji. To vem: ako provociramo plebiscit naroda, bomo zvedeli, da so mu ljubše manjše občine, ki morejo izvrševati svoja opravila, kakor okorne in drage velike. Če hočemo velike občine narediti, potem pa okrajnih glavarstev ni treba, potem bodo na njih mesto prav lahko stopile občine. Zato mislim, da je popolnoma opravičen predlog večine odsekove, da čakamo predrugačenja politične uprave in potem še le gremo na delo za ustanovitev novih občin.

Dr. vitez Vesteneck se poteza za predlog odsekove manjšine; prav naivno izreče, da ne razvidi, v kaki zvezi da stojí zložitev občin s politično organizacijo. No! to vsak človek vé, ako se le količkaj briga za občinske zadeve, če tudi pisati in brati ne zna, a okrajni glavar tega ne razvidi!

Potem poslanec M. Lavrenčič poprime besedo, rekši: Gosp. dr. Bleiweis pretresal je že stvar na tanko in jaz omeniti hočem le to, kar mi je iz skušnje znano. Pri nas so tri občine, ki imajo 3000—4000 duš; al koliko pritožeb je bilo že pri teh občinah, kolikrat so se že obrnile na deželni odbor, koliko škode trpé in koliko več plačujejo, kakor manjše občine. V manjših občinah gré duhoven županu na roko, in tukaj nimajo ljudje skoro nobenih stroškov. Da bi po besedah pl. Vesteneckа bili stroški manjši, tega nikakor priznati ne morem; morebiti dr. Vesteneck ni služboval v takih krajih, kjer so soseske raztresene, kajti v velikih občinah morajo biti uradniki, tajnik in drugi; vsak hoče biti plačan; to pa morajo soseske skladati. In koliko imajo ljudje hoje pri velikih občinah, da pridejo do župana itd. Tedaj več zamude časa, več opravkov, več stroškov in več priklad. Iz vseh teh razlogov sem jaz mnenja g. dr. Bleiweisa.

Tudi poslanec Pakiž se oglasi in pravi: jaz sem ravno nasprotnega mnenja od g. pl. Vestenecka in to tudi iz svoje lastne skušnje. Gosp. pl. Vesteneck je trdil, da pri velikih občinah so stroški manjši; al poskusiti je treba, potem še le se spozna, kaj je pravo. Povdarjal sem to v odsekovih sejah, imenoval tudi soseske, zraven pa tudi župane, in dokazal, da v velikih občinah so tudi veliki stroški; male občine nimajo skoraj nobenih priklad, ker župan sam opravlja svoje dolžnosti brezplačanega pisarja, brez plačanega sluge, druga opravila pa, kakor na pr. občevanje z okrajnim glavarstvom posreduje navadno tako zvani tlačan. Velike občine pa imajo po 900 do 1000 gold. stroškov za pisarno, za tajnika in slugo, in to se plačati mora s prikladami. Toplo priporočam toraj predlog odsekove večine.

Ko sta pl. Schrey in Dežman zagovarjala predlog manjšine, se oglasí poslanec Obreza, zagovarja predlog odsekove večine in ugovarja vladnemu zastopniku. Če je on rekel, da se ne dá bolje dokazati, ali je kaka postava slaba ali dobra, kakor če se izvrši, mu odgovoriti moram, da prav Cerkniška občina je dejansko izvršila postavo od leta 1869 ter se zložila s sosednimi soseskami v veliko občino, a vspeh je ta, da Cerkniška občina plačuje zdaj 12 odstotkov priklad, med tem, ko poprej ni imela nobenih priklad; zdaj

plačuje tajnika, 2 občinska služabnika, župana in druge reči; vsega tega ni bilo poprej.

Dr. Zarnik navaja, da se je tudi v državnem zboru sklenila že marsikatera postava, katera še danes ni izpeljana, in reči se sme, če bi državni zbor vse nasledke novih postav dobro premislil poprej, mnogokrat bi ne bil sklepal tacih postav. Vzemimo, na primer, postavo o tako zvanem posilnem legalizovanji (Legalisirungszwang). O tej postavi je vsa Avstrija le enega mnenja, namreč tega, da se mora odpraviti. Ko se je ta postava izpeljevati začela, imela je le ta dober nasledek, da so jo nekateri notarji dobro zadeli. Ali ne bi bilo bolje, da bi se ta postava ne bila nikdar izpeljala? Ministerstvo pa pravi, postava se je enkrat sklenila, in toraj se ne sme precej odpraviti, sicer bi se postavodajstvo kompromitiralo. Govornik nadaljuje, da tudi on je bil spočetka prijatelj velikih občin, mislé, da so za našo deželo v resnici koristne. Al to ni stvar principijelna, ampak eksperimentalna, in če se kdo pozneje prepriča, da njegovo poprejšnje mnenje ni bilo pravo, je njegova dolžnost, podvreči se druzemu boljšemu mnenju. Dr. pl. Vesteneck je jako slabo poučen, če trdi, da vlada nikakor ne misli na spremembo politične uprave; kajti vsak drug zna, da se vlada že dolgo s tem pečá, kako to reč dognati do konca. Če dr. Schrey povdarja, da postava se izpeljati mora zato, ker je dana, ga vprašam, kaj neki bode ljudstvo reklo, če bi postavo hoteli izpeljati s silo? Vpiralo se bode, naše stališče pa je naravno in svobodomiselno, ker volji ljudstva prepušča, da se združi v male ali velike občine, kakor mu to bolje ugaja. Tudi on priporoča predlog odsekove večine. —

Pri glasovanji se je predlog odsekove manjšine zavrgel, nasvet večine pa je obveljal.

Mnogovrstne novice.

* *Letošnja zima in letošnja spomlad boste se v kroniko* vremensko zapisale kot prečudno žalostni prikazni. Pozimi snega, da bilo bi ga za 5 let dovolj, in druzih neviht brez konca in kraja, — zdaj pa spomladi — sredi maja meseca — dežja, mraza, viharjev in zopet snega, da je groza. In to ne samo v nekaterih deželah, ampak v večem delu Evrope. Mraz in burja sta pokončala sadja in trt neizmerno sèm ter tjè; Primorsko in Vipavsko našo dolino je zadela velika škoda. V Ljubljani je deževalo čez 10 dni poredoma; 14. maja začelo je snežiti in šel je sneg celo nedeljo in celi ponedeljek, po gorah na kupe novega snega; najhuje pa trpi mah (močvirje) okolice Ljubljanske, ves v vodo potopljen.

* *Pregled lanskega leta na Dunaji na kant prišedših* bank daje ondašnji časnik „Compass“, iz katerega je razvidno, da je od meseca maja 1873. do konca 1875. leta 9 Dunajskih delniških družeb (bank na akcije) konkurs napovedalo, 111 bank pa likvidaciji ali fuziji z drugimi zapadlo. Kapital konkurzu zapadlih bank v znesku $21\frac{1}{2}$ milijona goldinarjev je popolnoma zgubljen. Od likvidacij zapadlega skupnega kapitala od $305\frac{1}{2}$ milijona goldinarjev se je dozdaj le 117 milijonov goldinarjev nazaj plačalo. Delničarji pri 108 bankah so izgubili 147 milijonov gold. Koliko nesrečnih ljudí!

* *Ministrov ima Turški sultan nič manj kot 18; 11* jih je v dejanski službi, 7 pa postranskih brez gotovega posla; ti poslednji imajo na mesec 20.000 piastrov (po naše 2000 gld. plače); ne delajo pa prav nič. To zopet je dokaz Turške potrate.

* *V Sibiriji namerava Ruska vlada napraviti vse*učilišče, profesorji bodo ondi bolje plačani kakor na drugih Evropejskih vseučiliščih.

* *V vasi Guarrasi blizo mesta Cefalu v Siciliji s* 300 prebivalci, je po noči od 6. do 7. dne aprila po silnem potresu se razčesnila zemlja; prebivalci iz spanja probudivši se hitijo iz hiš na ulice, al oni čas poči pod njihovimi nogami zemlja tako, da v dveh urah je bilo pokopano 10 hiš, ostale pa so bile razruščene. Izvedenci mislijo, da je vas stala na votlem zemljišči.

* *Golubački komarji, o katerih smo unidan poro*čali, so se prikazali tudi na Erdeljskem (Siebenbürgen). Priletelo je v okolico Devško veliko rojev; tukaj in v Tordašu so naredili veliko škode.

Politične stvari.

Shod v Berolinu.

Shod dveh cesarjev in treh državnih ministrov v Berolinu je pri kraji, in elektrika je poslala po vsem svetu golobice z zelenimi vejicami, naj mu oznanijo mir. Vse tri velike oblasti so se popolnoma porazumele o daljnem postopanji proti Turčiji in proti ustajnikom, in ministri so se razšli popolnoma složni — zadobivši svojemu načrtu tudi pritrjenje Francoskega, Angleškega in Laškega poslanca.

Tako vsaj se glasé oficijozna poročila. Vsi Evropski narodi naj se tedaj zibljejo v zavesti, da se bo vzhodno vprašanje mirno rešilo.

Potem bi človek sodil, da se v politiki ni nič spremenilo in da bodo vlade držale se glasovitih načrtov Andrassyevih. Al temu ni po vse tako: Andrassy je pri tem shodu oddal prve gosli kancelarju Ruskemu; oče novemu načrtu, ki se le v glavnih točkah še drži Andrassyevega, je Gorčakov; po takem prvo nalogo, katero je zdaj Andrassy z znanim slabim vspehom igral, prevzame odslej Rusija. Gorčakov načrt bodo podale Evropske oblasti najprej sultanu, potem pa tudi ustajnikom, gledé na pogoje, ki so jih Rodiču stavili. Če bi se Turčija branila ali nezmožna skazala te reforme izvršiti, ali če bi se jih sprejeti ustajniki branili, in bi se na nobeni strani ne dal doseči mir brez orožja do izvršitve, potem se pošlje „žandar“ v Bosno in Hercegovino, ki ima obe deželi zasesti; ta „žandar“ pa po Gorčakovem načrtu ni več Avstrija, ampak — Italija. Vprašanje je le, če bo ona hotela to žandarsko nalogo prevzeti.

Kolikor je dalje znano o Gorčakovem načrtu, se imajo te „reforme“ raztegniti ne le na Bosno in Hercegovino, temveč na vse Turške dežele, katerim bi se dalo vsaj toliko svobode, kolikor je imela je Srbija do l. 1815, dokler je bila na pol odvisna od Turčije. Ali se ima Črnagora tudi kaj razširiti, to ni še gotovo, dasiravno verjetno. V ostalem je Gorčakov načrt zeló podoben Andrassy-evemu, Gorčakovemu pa je priimek „apostelj miru“, ki si ga je ž njim pridobil, jako všeč.

Prav lep je na videz res ves ta načrt, in Evropa bi zopet prosto dihala. Al — kakor bomba priletela je iz Carigrada novica o odstopu starega bolj miroljubnega Turškega ministerstva in o nastopu novega kristjanom sovražnega med posvetovajoče se diplomatične velikaše v Berolinu. Res, Turčija ni si mogla izbrati bolj neugodnega časa za tako premembo, ki je največa ironija na obravnave Evropskih vlad. Ta prememba je jasen dokaz, da je v Turčiji prišla na vrhunec bojaželjna, kristijane črteča stranka, ki bo kmalu vzdignila kvišku bakljo boja in uničevanja kristijanov.

Ruski poslanec general Ignatiev je svojemu caru v Berolin poslal poročilo o tej dogodbi s pristavkom, da po vsem Turškem bo treba zdaj vladam braniti kristijane pred Turško grozovitostjo, ker so vsi v groznem strahu in se po pravici bojé nove „Siciljanske vespere“. Da to ni le prazen strah, kažejo dogodbe v Bosni, kjer so v Priedoru Turčini več mirnih kristijanov poklali in jim Turški vojaki pod poveljem Selim-paše niso ne le tega branili, ampak še sami pomagali ubite ropati. Verski fanatizem je pri Turkih tako se vnel, da komaj čakajo dne, ko bi smeli pasti čez kristijane in jih vse poklati, ker jim, kakor je po dogodbah v Solunu dokazano, še osebe konzulov niso več svete.

Pri takih razmerah pač ni dvoma več, da vlade s samimi načrti v Carigradu nič ne opravijo; treba bo z orožjem posredovati. To prepričanje je prerilo zdaj že skoro povsod, tudi pri dosedanjih prijateljih Turkov, ker nihče več ne verjame, da bi bila Turška vlada tudi pri najboljši volji v stanu, brzdati verski fanatizem dušmaninov. Da pa ona tudi te volje nima, porok je sedanje ministerstvo, katero pomeni boj in pogin vsemu krščanstvu.

Pomirljivi načrti Gorčakovi in pa krvoločno Turško ministerstvo — kako se vjema to? Kakor dan in noč!

Naši dopisi.

V Gorici 13. maja. — Če človek dva tedna ne piše, pa se mu nit utrga, da ne vé, kako bi jo spet „uštukal“. Začnimo sè suho kroniko. Dne 1. maja je bil v Devinskem gradu knez Hohenlohe-vem sijajen obed na čast grofu Chambordu, katerega se je udeležilo kakih 22 odličnih oseb. Slavni grad je bil od zunaj in od znotraj primerno okinčan. Tudi za razsvečavo razvalin starega grada je bilo vse pripravljeno, toda je dež in veter vse pokvaril. — V nedeljo 7. dne t. m. zvečer je grof Chambord naše mesto zapustil, pa pride prihodnjo zimo nazaj. Na kolodvoru se je bilo zbralo veliko gospôde, ki se je hotela priljubljenemu grofu še pred odhodom pokloniti. — Dne 6. t. m. je bil tukaj general Kuhn, glavni poveljnik za Štirsko, Koroško, Kranjsko in Primorsko. Ker ni mogla iti vojaščina zavoljo dežja na Rójice, bil je pregled na Travniku. — 5. maja je imelo naše m. starešinstvo mikavno sejo. Naš župan g. Perinello je že 3 leta starešina, za župana pa je bil pozneje izvoljen; tretje leto županovanja njegovega preteče še le novembra meseca t. l. Pretresal je tedaj pravni odsek vprašanje, ali ima tudi on že zdaj izstopiti iz starešinstva, kakor 9 druzih njegovih izvolitvenih tovarišev, ali pa, če ima pravico ostati starešina in župan še do novembra. Pravni odsek je trdil, da se morajo šteti leta po volitni dobi in ne po županovanji, vlada pa je bila tega mnenja, da tečejo županu leta, odkar je bil izvoljen za župana. Po daljšem razgovoru se je sklenilo, da ostane Percinello do novembra, volitve pa za 9 starešin, da bodo zdaj. Jez se le čudim g. županu, da mu v tacih okolnostih županov stol še ni — pregorak. Nove mestne volitve bodo 31. maja (III. vol. razr.), 2. junija (II. vol. razr.), 6. junija (I. vol. razr.). Bomo videli, kako se razne naše stranke in njih odlomki združijo ali razdružijo. Kamor se „klerikalna“ stranka nagne, tam bo zmaga, kajti liberalci laški so razcepljeni. — V omenjeni seji je dovolilo starešinstvo 5—6000 gold. za zidarije (ali kar bodi) v podporo vladi, če prestavi slov. ital. učiteljišče iz Kopra nazaj v Gorico. S tem je mestni zastop podprl dotični sklep deželnega zbora. — Za zidanje novega poslopja že večkrat omenjenega za žensko izobraževališče je vzetih v državni prevdarek za prihodnje leto 90.000 gold. (pa jih ne bo zadosti). — Ta in prihodnji teden so pred tukajšnjo komisijo preskušnje v dosego pripravnosti za učiteljstvo v ljudskih in meščanskih šolah. Možka sta opravila preskušnjo 2 (eden za meščanske, drugi za ljudske šole), ženski prideta tudi dve. — V sredo 10. t. m. je gosp. namestnik baron Pino predsedoval v seji dež. šolskega sveta. — Dne 30. aprila je bila v Dornbergu vinska razstava. Pravijo, da so izvedenci od lanske razstave sem zapazili znamenit napredek. Ali, kakor, da bi se hotela priroda temu človeškemu napredovanju rugati, odnesel je veter po Ipavskem prav tiste dni ves up vinorejcev po zraku, v druzih krajih pa ga je dež spral. Tako vreme imamo, da nam bo gorjé. Danes na pr. tako lije, kakor meseca novembra. Imeli smo ta mesec le 2 lepa dneva; od vélike noči sem skor vedno dežuje. Gorkote imamo po dnevi samo 9—12 stop. R.

Iz Dolenskega 12. maja. — Prestava stolnega kaplana gosp. Kluna je, kar z mirno vestjo očitno povem, vsacega nas duhovnov na vsem Kranjskem močno osupnila in vžalila. Vsak vprašuje: zakaj? — čemu?! in nobeden ne vé vzroka, zakaj „ad nutum amovibilis?“ kajti gosp. Klun je nam vzor delavnega, učenega, na vsako stran poštenega in sploh izvrstnega duhovna v vsakem oziru. Za tacega ima g. Kluna vsak, kdor ga pozná. To so tudi jasno potrdili Ljubljančanje, ki so ga izvolili v mestno starešinstvo, kar ni le njemu, ampak tudi preč. škofijstvu in vsem duhovnom v čast. Ker tedaj ne vemo, v čem bi se bil pregrešil, zato vsi duhovni, ki ga poznamo, obžalujemo tako njegovo prestavo in mu svoje sočutje naznanjamo. „Tagblatt“ sicer grozi, da „purgacije bo še več.“ Dobro! le naj se trebi in čisti, kjer je potreba; tudi mi smo za to, al „videant consules, ne quid ecclesia detrimenti capiat!“

V imenu enako mislečih duhovnov:
Š-ov.

Iz Vipavske doline 12. maja. — Mi smo sicer vajeni hudih neviht po dolini naši, al tako strašanske burje z mrazom in dežjem, kakor je razsajala od 7. do 9. dne t. m., ne pomnimo že dolgo. Ni čuda tedaj, da je naredila velikansko škodo; po nekaterih krajih, posebno okoli Šent-Vida, vzela je vso vinsko in sadno letino.

Iz okolice Ljubljanske 12. maja. (*Žalosten glas iz Ljubljanskega mahú*) naj drage „Novice“ nesó po svetu, da sliši, kakošna se nam godí na slavljenem, „Banatu Kranjskem.“ Cela ta velika zemlja s svojimi 30000 orali pogreznila se je nazaj v 50. leto. Celo jesen, vso zimo in zdaj spomlad je skoraj nepretrgoma pod vodo; „Banat“ je letos že trojni pridelek dal, pa kako?! Jesensko setev je vzelo jesensko deževje; pomladansko pa spomladanska povodinj, med vsemi je pa ta najhujša. Deževalo je od 5. maja zvečer do 10. *) Voda je tolika nastala, da ljudje že davno take ne pomnijo. Drla je voda ljudem v hiše, še celó v pečí; živina stojí čez čevelj in globokeje v vodi, ljudje so se vmikali v zgornje prostore pod streho. To je sila, ki je resnega pomisleka vredna. Ko sem se te dni parkrat oziral s precej visoke gore po močvirji, nehoté mi pride na misel: „Voda in ogenj dobro služita, a tudi hudo gospodarita.“ Posebno čudno je bilo gledati železniški vlak po sredi mahú drdrati, na obeh straneh pa voda. — Tem vrsticam pravi namen je ta, naj svet izvé, kako muhast je še mah, in kako škodo je svojim prebivalcem prouzročil. Bevčanje in Goričevci, gotovo tudi še drugi, so ravno ob trojo setev dozdaj. Premisli naj se, da je bilo lansko leto strni malo. Le seme so dobili, pa

*) 14. dne t. m. pa je zopet začelo liti in lije s snegom vmes do danes (torka) naprej. Vred.

še morda kak mernik čez. Posejal ga je kmetič jeseni z nado, da ga bo prihodnje leto povrnilo obilno, toda dež in debel sneg sta vse pokončala. Komaj je čakal spomladi lepega vremena, da bi poprejšnje njive presejal (seme, se vé, je moral že kupiti), kar zopet začne deževati in snežiti — mah je v drugo pod vodo. Nekateri so tudi že v tretje sejali — sedaj tudi ta setev je proč! — Krompir bo ves zvodenel. Revščina bo strašna! *) (Konec prih.)

Iz Ljubljane. (*V seji odbora družbe kmetijske 7. dne t. m.* — Konec.) Tudi se je na znanje vzel odpis sl. ministerstva kmetijstva, da po nasvetu subvencijskega odbora dovoli za letos odstop 200 gold. podpore čebelarski družbi proti temu, da se ta družba smatra za podružnico glavne družbe kmetijske. — Opomin ministerstva, naj bi si kmetovalci zavarovali zemljišča pred škodo toče, se razglaša z dostavkom, da je na Dunaji se ustanovila taka asekuracija pod imenom „Providentia.“ — Na znanje sta se tudi vzela dopisa sl. deželne vlade, iz katerih je bilo razvidno, da je deželni odbor županstvom, deželna vlada pa c. kr. okrajnim glavarstvom toplo na srce položila izvrševanje postave od 17. junija 1870 zarad pokončevanja gosenic, hroščev in druzih škodljivih mrčesov. — Sklenilo se je po želji g. župnika Porente knjižico „Kranjski panj po Dzierzonovi osnovi“ bukvarjema Ničmanu in Gerberju na prodaj izročiti po 20 krajc. — Iz Celovca je došlo družbi kmetijski od nekega kmetovalca naznanilo gotovega zdravila vrančnega prisada (Milzbrand), od nekega kmetovalca iz Kranjskega pa zdravilo goveje kuge; uno je zavleka teloha, to pa posebno toplota hleva s 55 stopinjami, da se živina prav zgreje in spotí. Odbor je oboje zdravili kot „stara znanca“ na znanje vzel, ki pa ne ozdravita ne une ne te bolezni. — Sklenjena je bila uravnava nove volitve podružničnih odborov v Trebnem, Novem mestu in Žiréh; — gosp. Fr. Flajs, posestnik v Hinah, gosp. Martin Drnovšek, posestnik v Hincah, in gosp. Fr. Praprotnik, učitelj na Ježici, so bili za ude sprejeti. — Konečno je gosp. Lasnik odboru napovedal, da 8. dne junija se začne prvi mesečni sejm za govejo živino v Ljubljani, in prosil, naj bi odbor blagovolil skrbeti za to, da se ta nova naprava, po kateri se živinorejcem nova prilika ponuja, govejo živino v Ljubljani na prodaj pripeljati, razglasi tudi v sosednih časnikih na Primorskem.

— (*Iz seje deželnega odbora.*) Nemško gledišče za prihodnjo saisono, toda brez opere, se je oddalo Juliju Fritsche-u, bivšemu podvzetniku gledališča v Budejevicah na Českem. — Na vprašanje Koroškega deželnega odbora, ali deželni odbor Kranjski pritrdi nameravani peticiji do vlade, da bi državni zaklad prevzel stroške za deželne in okrajne učiteljske shode, se je odgovorilo, da.

— (*Družba rokodelskih pomočnikov*) praznovala je 7. dne t. m. 21letnico svojega obstanka (ustanovila se je namreč 3. nedeljo po veliki noči leta 1855) s sv. mašo v uršulinarski cerkvi, katero je služil č. monsig. Jeran, g. pomočniki pa jo spremljali z lepo vbranim petjem. Potem je imela družba svoj navadni letni shod, katerega je č. gosp. predsednik J. Gnjezda pričel s primernim nagovorom ter bral poročilo o društvenih zadevah, iz katerega to-le posnamemo: Novih udov je pristopilo preteklo leto k društvu 27, odšlo z družbeno knjižico 22, odstopilo 7; število družbenikov znaša sedaj 47 in z 12 častnimi udi 59, tedaj tri več memo lanskega leta. — Gosp. predsednik je očitno pohvalil društvenike zaradi njihove složnosti, lepega vedenja in ljubezni, s katero so društvu vdani, pa tudi zavoljo njihove gorečnosti in stanovitnosti gledé podučevanja in poštenega razveseljevanja v društvenih prostorih. — Učili so preteklo leto: Predsednik g. Gnjezda veronauk in zemljepisje, podpredsednik g. J. Flis fiziko in naravoslovje, g. pater Angelik Hribar petje in inženir g. Czermak risanje. Izrekel je predsednik gosp. učenikom toplo zahvalo za njihov trud in požrtvovanje. — Društvena knjižnica se je tudi preteklo leto nekoliko pomnožila. — Premoženje družbino je v dobrem stanu. Da-si mora društvo poleg druzih potroškov le samo za čedno stanovanje na leto plačevati 90 gld., ima vendar v blagajnici za bolniške stroške 291 gold., nadalje naloženih 5 obligacij za 450 gold. in v pomočni hranilnici 837 gold. — Iz društvene zgodovine omenil je g. predsednik, da so se koščice ranjcega nepozabljivega predsednika dr. Leona Vončine 26. u. m. po želji njegovega brata izkopale ter prenesle na severo-zapadni vogal pokopališča, da se blagemu ranjcemu ondi postavi primeren spominek. — Pokroviteljstvo društva je po odstopu gosp. knezoškofa dr. Jerneja Vidmarja prevzeti blagovolil sedanji gosp. knezoškof dr. Pogačar, kateremu se je društvo po njegovem nastopu poklonilo. — Pohvalil je predsednik tudi rokodelske učence, katerim društvo blagosrčno pripušča, da se v njegovih prostorih smejo zbirati k poduku in razvedrilu. Njihovo število počez je 60—70; sprejetih je bilo letos 32 učencev, 10 oproščenih je pristopilo k društvu. Podučevali so jih: g. Gnjezda v krščanskem nauku, g. Flis v zgodovini in zemljepisji, in o. Angelik v petji. Napredek učencev je bil hvalevreden, obnašali so se tudi lepo in spodbudno. Tako tudi to prizadevanje lep sad rodí, ker se rokodelski učenci lepo podučujejo, olikujejo, se pri čednem obnašanji obranijo in pozneje kot pošteni pomočniki v društvo rokodelsko prestopijo. Na sv. treh kraljev večer so imeli učenci veselo „božičnico“, pri kateri so bili lepo obdarovani. Za to gré hvala prav posebna gosp. Šolmajer-u, kateri je pridno pri dobrotnikih daril nabiral, in pa gospém Murnikovi, Šolmajerjevi in Šupevčevi. Pri tomboli za učence se je nabralo 19 gl. 80 kr., z druzimi dobrotnimi darovi 42 gold. — Med letom so učenci shranit nanosili 68 gold. 40 kr., in iz tega si potem za svoje male potrebe jemljó, kar je silno dobro in potrebno, da daril, ki jih prejemajo, ne potrosijo in brez potrebe ne zapravijo. — Nazadnje izreče g. predsednik še enkrat svoje zadovoljstvo z družbo ter društvenim stanom, dobrotnikom pa prisrčno zahvalo. Mi pa še pristavimo: Bog daj društvu tako potrebnemu v sedanjem času najboljši prospeh in prav veliko blagih dobrotnikov in podpirateljev, ter blagoslovi vsigdar pošteno rokodelstvo!

— Čedalje žalostneje novice se čujejo iz močvirja; več hiš je v nevarnosti podreti se; mnogo ubozih maharjev po mestu milodarov prosi. Nagle pomoči je treba! **„Novice“ je prosijo v imenu siromakov**, in bodo rade vsak dar prejele ter ga hitro odrajtale na pravo mesto.

— Prečastiti gospod knezoškof dr. Pogačar, ki se je pretekli teden podal na Dunaj, pride danes domú.

— Škofov kaplan gosp. Erker je na g. Klunovo mesto imenovan za stolnega kaplana.

— (*Banka „Slovenija“*) ima občni zbor delničarjev 6. junija t. l. popoldne ob 4. uri v čitalnični dvorani v Ljubljani. — Ker je točka 5. programa za delničarje in za vso banko zeló važna, naj se tega zborovanja delničarji vdeležé kolikor je le mogoče. — Obrok za

*) Velecenjeni dopis morali smo zarad prostora drugač zasukati, da smo pred vsem dali v natis današnji prežalostni stan mahú; prihodnjič pride vse drugo; prosimo še daljih poročil. Vred.

vlogo delnic je v smislu §. 24 bankinih pravil do 31. tekočega meseca.

— (*Slovensko gledišče*) je za zdaj končano do jeseni. Zadnja predstava na korist gospice Podkrajškove se je lepo izvršila za pridno beneficijantinjo, ki je poleg dobro polne hiše dobila še krasne vence za pripoznanje njenih zaslug. Upamo videti jo na našem odru zopet prihodnje leto.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Tagblattu“ ni bilo všeč, da so „Novice“ v zadnjem svojem listu segle na njegova „razodetja“ o zadevah gosp. Kluna v njegov 93. list nazaj in da so ignorirale njegov spis v 104. listu z naslovom „die Novice und ihr Klun“ („Novice“ in njihov Klun), ki je bil „celó v visokih duhovnih krogih z velikim zadovoljstvom sprejet“; „pa se vé da — modruje „Tagblatt“ — „Novicam“ je ta spis tako do živega segel, da so kar omolknile.“ — Nenadno premeščenje velespoštovanega gosp. Kluna izbudilo je po pravici tukaj in po vsi naši deželi, pa tudi zunaj nje velik šum; vse je vprašalo: zakaj? „Novicam“ je bilo tedaj po godu, da „Tagblatt“, ki se v 104. listu sam očitno hvali, da vé, kar se „v tukajšnjih visocih duhovnih krogih“ godí, je nevednemu svetu razodel vzroke onega nenadnega premeščenja; „Novice“ so povedale potem svojim bralcem to, kar je „Tagblatt“ povedal svojim. Ker pa ima vsak neodvisen časnik dolžnost, braniti po krivem obdolženega moža, če je on tudi po „Tagblattovih“ besedah „das armseligste Landkaplänchen“, zato so „Novice“ v svojem listu odkrile laži „Tagblattove“, katerim ste njegovi judovski pajdašici Dunajska „N. fr. Presse“ in pa Graška „Tagespost“ dodali še drugo satansko laž, češ, da je Klun *) s 30 drugimi duhovni Kranjskimi papežu poslal protest zoper potrditev dr. Pogačarja za škofa Ljubljanskega. Mi smo mislili, da s tem, da smo zavrnili „Tagblattovo“ obrekovanje, je stvar pri kraji, al — kaj se zgodí? „Tagblatt“ še le potem napiše celo stran svojega 104. lista pod gori navedenim naslovom „die Novice und ihr Klun“, in ker one niso hotele več razgrebati njegove umazane sodrge, pride jih „Tagblatt“ v 108. listu zopet hujskat, češ, da si ne upajo nič odgovoriti in — čudo golemo! že predno je „Tagblatt“ tako „Novice“ hujskal, je neki gospod, ki je v tesni zvezi s škofijo, skoro da isto, kar „Tagblatt“, tù in tam govoril. Še enkrat tedaj ponavljamo „Tagblattnikom“: Dajte mir, sicer bomo tudi mi pisali veliki „leitartikel“. Vsaj ves pošten svet, ki pozna 9letno delovanje tega lista, mora smejati, če „Tagblatt“ z vrednikom svojim Spitalerjem na prižnico stopi in govorí o „öffentliche Moral“, „Aergerniss erregendes Benehmen“, „nationale Hetzereien“, „ethischen Standpunkt“ itd. — vsaj ves svet se mora zavzeti nad politično modrostjo „Tagblattovcev“, ki duhovščino tudi „extra muros ecclesiae“ hočejo vpreči v galejo birokracijsko. Dajte mir! — še enkrat ponavljamo vam ta klic; vsaj ste jo že predaleč zagazili, kajti z isto pravico, s katero ste vi članku svojemu v listu 108. dali napis: „die Novice und ihr Klun“, ga smemo mi prekrstiti v naslov: „das Tagblatt und sein Bischof“.

*) Gosp. Klun v 131. listu „Vaterlanda“ to „Pressino“ in „Tagespoštno“ govorico objavlja za hudobno obrekovanje z dostavkom, da tudi deželni predsednik vitez Widman je že davno isto novico nesel k škofu, zarad katere je on zdaj najbolj preganjan. Vred.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Razprave Berolinskih konferencij so končane. 13. dne t. m. opoldne je Gorčakov vsem zastopnikom vladnim prebral spomenico, ki so jo skupno sestavili ministri Ruske, Nemške in Avstrijske vlade. Zastopniki druzih vlad so spomenico vzeli samo za poročanje svojim vladarjem; zarad tega bilo je ustanovljeno, da o resultatu dogovorov nima nič priti v javnost. — Na drugem mestu poročamo več o tej zadevi po izjavah časnikarskih.

— V Budapeštu ste 15. dne t. m. delegaciji začeli zborovanje. Ker grofa Andrassy-a še ni bilo iz Berolina nazaj, vojni minister baron Koller pa, popuščaje svojo službo, je 13. dne t. m. šel na odpust, zato prve dni samo finančni minister baron Holzgethan zastopa skupno ministerstvo v delegacijah.

Iz Budapešta. — Načrt nove pogodbe Avstrijsko-Ogerske hudo razdira liberalno stranko Ogerskega zbora. V konferenciji koj po dohodu ministra Tisze je 181 glasov bilo za to, da se sprejme nova pogodba, 69 proti temu; 80 pričujočih ni hotelo glasovati, 94 pa jih v konferencijo ni prišlo. Iz tega je očitno, kakošen ropot bode takrat v Ogerskem zboru, ko pride pogodba v obravnavo; sprejela se bode pa vendar, kajti Magjar ne sme se ločiti od Nemca, da Slovan ne pride do krmila.

Iz severne Amerike. — V Filadelfiji odprla se je svetovna razstava z veliko slovesnostjo vpričo 50.000 ljudstva, molila se je očitna molitev in pela cerkvena himna. Razstavna komisija je ukrenila, da v nedeljah in praznikih ostane razstava zaprta. — Lahko si je misliti, kako Avstrijski in Nemški liberalni brezverci to prepoved pošteno svobodne Amerike zasmehujejo!

Iz Turškega bojišča. — V Bulgariji je počila ustaja in kakor poročajo listi, je ustajnikov že tam več, nego v Bosni. Tu in v Hercegovini ustajniki v manjših praskah vedno zmagujejo. Vsled umora Francoskega in Nemškega poslanca je odjadralo več vojnih ladij proti Solunu. Avstrijska vlada je prepovedala zdaj Turkom ob Kleku spravljati vojake na suho, ker se je bati, da ne bi zatrosili kuge v Dalmacijo. Mohamedansko prebivalstvo je jako razjarjeno, kristijani povsod v veliki nevarnosti. Pribegli se branijo vrniti domu, in so v Zagreb naznanili, da rajši v Avstriji poginejo, kakor da bi šli nazaj pod Turško oblast. Nekaj se jih je bilo vrnilo, pa Turki jim niso besede držali. — Hubmajer zbira na Srbskem veliko četo, s katero namerava potem iti čez mejo. (Več v političnem članku.)

Žitna cena

v Ljubljani 13. maja 1876.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 8 fl. 55. — banaška 9 fl. 60. — turšice 4 fl. 88. soršice 6 fl. 70. — rži 5 fl. 40. — ječmena 3 fl. 90. — prosa 4 fl. 10. — ajde 5 fl. 20. — ovsa 3 fl 74. — Krompir 3 fl. 20 kr. 100 kilogramov.

Kursi na Dunaji 12. maja.

5% metaliki 66 fl. 80 kr.	Ažijo srebra 102 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 70 fl. 25 kr.	Napoleondori 9 fl. 52 kr.

Loterijne srečke:

v Gradcu na Dunaji	13. maja 1876:	4.	86.	32.	46.	6.
		13.	89.	25.	63.	62.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 27. maja

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.